

แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26

Existing Situation, Problem, guidelines for development of Participation in role Performance of basic Education committee in schools under the Office of The secondary Educational Service Area 26

วันชัย ภิบาล¹, บังอร แถวโนนงิว², สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์³

Wanchai Phiban¹, Babg-on Thaewnon-ngiu², Suwat Junlasuwan³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา การมีส่วนร่วมตาม
บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วม
ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้
ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 26 จังหวัดมหาสารคาม กำหนดขนาดโดยเทียบจากตารางของ เครจซี่ และมอร์
แกน ดำเนินการโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามขนาดโรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาด
กลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ มาร้อยละ 50 ของจำนวนโรงเรียน แล้วสุ่มตัวอย่างแบบง่าย
(Simple Random Sampling) ได้คณะกรรมการสถานศึกษา 192 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 18
โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกของ

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ อาจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1 M.Ed. Educational Administration Faculty of Education, Mahasarakham University

2, Assistant Professor of Science Administration, Faculty of Science, Mahasarakham University

3, Lecturer of Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

เครื่องมือตั้งแต่ 0.49 – 0.85 และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.98 แบบสัมพัทธ์ ซึ่งมีค่าความสอดคล้องเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.60 – 1.00 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26 โดยภาพรวมและรายข้อพบว่าการปฏิบัติอยู่ใน ระดับปานกลาง สภาพปัญหา การมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า ปัญหา การมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26 โดยภาพรวมและรายข้อพบว่ามีความต้องการอยู่ใน ระดับมาก

2. แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้ได้แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมที่ครอบคลุมและชัดเจนมากขึ้น สิ่งที่ต้องการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มากที่สุด อันดับแรกคือ ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา อันดับต่อมา ต้องการรับทราบ ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาและกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และต้องการให้ความเห็น ข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ต้องการมีส่วนร่วมให้ความเห็น ข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาในการส่งเสริมความเข้มแข็ง ในชุมชน และสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นๆ ในชุมชนและท้องถิ่น ร่วมสนับสนุนให้มีการนำทรัพยากร ในชุมชน ท้องถิ่น มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาและกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่งตลอดจนนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ

คำสำคัญ : มีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วม

ABSTRACT

The purpose of this research were : 1) to study the existing Situation, Problem, and guidelines for development of Participation in Performance of basic Education committee in schools under the Office of The secondary Educational Service Area 26 Maha Sarakham Province 2) to study the development involved the role of participation of the basic education committee in schools under the Office of The secondary Educational Service Area 26 Maha Sarakham Province. The population of this research were 369 Participations in role Performance of basic Education committee in schools under the Office of The secondary Educational Service Area 26 Maha Sarakham Province. Determined by the relative size of the table of Krejcie and Morgan conducted by random sampling stratified by school size. Small Schools Medium schools Large schools and 50 percent of the school. The representatives in the school committee are 192 people from the 18 schools-based .They were selected through Simple Random Sampling. The instruments used for data collection consisted of the questionnaire with the discrimination of tools ranging from 0.49 to 0.85 and the reliability of the instrument was 0.98, the interviews with the consistency of content between 0.60 to 1.00. The statistics used were mean, percentage and standard deviation.

The results were as follows:

1. To study the existing Situation, Problem, and guidelines for development of Participation in Performance of basic Education committee in schools under the Office of The secondary Educational Service Area 26 as a whole and individual aspect was at a moderate level. The Problem of The Participation Performance of basic Education committee in schools under the Office of The secondary Educational Service Area 26 as a whole and individual aspect was at a high level.

2. The Participation in Performance of basic Education committee in schools under the Office of The secondary Educational Service Area 26 from interviews for the development of engaging to be more comprehensive and clear. What needs to contribute to the role of the board of The Participation in role Performance of basic Education committee in schools the, first they wanted to suggest the comments, suggestions and consultation. Next they wanted to comments and suggestions on how to improve and develop the quality of education in the community and local area. This may be due to Participation in Performance of basic Education committee in schools under the Office of The secondary Educational Service Area 26 wanted to contribute a comment. Feedback

and consultation on strengthening the community and build relationships with other institutions. The local community and Contribute the local community resources used to improve the quality of education. Comments and suggestions for improvement and improving the quality of education and educational affairs. Compliance with laws, regulations, notifications, orders, policies and plans of the Ministry of Education.

Keywords : the existing Situation, Problem, and guidelines for development of Participation in Performance of basic Education committee, The Basic Education Committee

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์นี้ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ส่งผลให้ประเทศไทยมีเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครองตลอดทั้งปฏิรูประบบของการศึกษาในปัจจุบัน เพื่อพัฒนาคนให้มีความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังกำหนดไว้ในมาตรา 8 มาตรา 9 และมาตรา 29 โดยสรุปใจความว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้คือ เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา การ

มีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัวชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นๆ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสาร รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน ซึ่งทุกภาคส่วนของสังคมจำเป็นต้องมีส่วนร่วมทางการศึกษาทำให้เห็นได้ว่าชุมชนเป็นส่วนสำคัญยิ่งที่ต้องเข้ามา ร่วมในการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2546 : 2-16)การจัดการศึกษายึดหลักให้ ชุมชน เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาค หรือส่วนต่างๆ ของสังคม มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับให้มากที่สุด (All for Education) เพื่อนำไปสู่การจัดการศึกษาเพื่อส่วนรวม (Education for all)

ซึ่งประกอบด้วย การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Basic Education for All) และการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับประชาชน (Quality Education for all) พระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้บัญญัติไว้ว่า ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับส่งเสริมและสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครูผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสำคัญในการบริหารโรงเรียน โดยใช้วิธีการสรรหาในการเลือกประธานและกรรมการให้อยู่ตามวาระที่กำหนด การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างไปจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยทั่วไป อาจกำหนดให้แตกต่างไปตามสภาพและลักษณะ การปฏิบัติงานตลอดทั้งความจำเป็นเฉพาะของสถานศึกษาประเภทนั้นได้ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 13) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 40 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทำหน้าที่เป็นเสมือนผู้แทนของท้องถิ่นที่จะเป็นกลไกเชื่อมโยงนโยบายของรัฐไปสู่ชุมชนที่ตั้งโรงเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่ความเป็นพลเมืองดี เป็นพื้นฐานการศึกษาตลอดชีวิต เป็นพื้นฐานอาชีวศึกษาและเป็นพื้นฐานการศึกษาในระดับอุดมศึกษา นำไปสู่ เก่ง ดี และมีความสุขของผู้เรียน นอกจากเหตุ ผลดังกล่าวข้างต้นแล้ว การมีคณะกรรมการสถานศึกษายังสะท้อนหน้าที่ความรับผิดชอบตามแนวทางที่กำหนดไว้ว่า ทุกคนจะต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา (All for Education) ดังนั้น บทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาจะมีมากขึ้นกว่าเดิมมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการกำหนดให้โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นนิติบุคคล ยิ่งทำให้คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทและมีความสำคัญมากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2547 : 8-10) ดังนั้นบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในด้านให้การสนับสนุนสถานศึกษา จึง มีความสำคัญยิ่ง กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่สำคัญในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา ให้ความ

เห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหาร งานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 5)

จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการดำเนินงานของสถานศึกษายังมีน้อยมาก โดยมีโอกาสเข้ามาร่วมดำเนินการบริหารสถานศึกษาในฐานะของคณะกรรมการสถานศึกษา แต่ยังไม่มีการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและเข้าร่วมทำงานในฐานะเป็นเจ้าของผู้เป็นหุ้นส่วนสถานศึกษามากนัก (สุวิมล ว่องวาณิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย 2547 : 15) การบริหารฐานโรงเรียนของประเทศไทยนั้นถือได้ว่าเป็นการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญ โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนรวมในเรื่องของการจัดการเรียนรู้เพื่อผู้เรียน จากการดำเนินการของสภาการศึกษา ในโครงการโรงเรียนนำร่อง พบว่า 1) การบริหารฐานโรงเรียนเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ 2) การบริหารฐานโรงเรียนสามารถกระจาย

อำนาจการบริหารและการจัดการไปสู่สถานศึกษาได้มากขึ้น 3) การที่ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษานั้นทำให้เกิด ธรรมชาติภายในระดับสถานศึกษา (รุ่ง แก้วแดง 2532 : 23)

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 เป็นหน่วยงานทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การปฏิรูปการศึกษาและการจัดการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ มุ่งให้เกิดความสมานฉันท์ระหว่างบุคลากรและหน่วยงานการพัฒนาโครงสร้างองค์กรการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น การจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นการกระจายอำนาจทางการศึกษา เพื่อให้ชุมชนหรือท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ซึ่งได้กำหนด ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นมา โดยแบ่งออกเป็น 8 องค์ประกอบซึ่งประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น ข้าราชการบำนาญ ข้าราชการอื่นนอก

สังกัดสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ในหน่วย งานอื่นของรัฐเจ้าของ หรือผู้บริหารสถานประกอบการทั้งในและ นอกเขตบริการของสถานศึกษานั้น ในส่วน ของการดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ได้กำหนด พันธกิจ ในการส่งเสริม สนับสนุนและ ประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนใน การ จัดการศึกษามัธยมศึกษา กำหนด เป้าประสงค์ (Goal) ในการส่งเสริม สนับสนุน สถานศึกษา บริหารจัดการตาม แนวทางการกระจายอำนาจตามหลักธรร มาภิบาล มีการกำหนดกลยุทธ์ในการ พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการตาม แนวทางการกระจายอำนาจ ตามหลักธรร มาภิบาล มีการเน้นในการมีส่วนร่วมของ ชุมชน ที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จากผลการตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษาในปี การศึกษา 2555 ได้เสนอแนะให้ สถานศึกษาดำเนินการบริหารและจัด การศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน และ ทำ งาน แบบ มี ส่ว น ร่ว ม ใน รุป คณะกรรมการสถานศึกษา ให้มีการ ตรวจสอบผลการดำเนินการเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง และควรนำผลไปใช้ในการ ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน สถานศึกษาต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. 2555 : 3-47)

จากข้อมูลดังกล่าวการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น เรื่องสำคัญที่จะต้องดำเนินการให้การศึกษา ได้รับการพัฒนายิ่งขึ้น จากผลการวิจัยที่ ผ่านมาพบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน ยังไม่เข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควร อาจมีสาเหตุมาจากระเบียบและแนว ทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษายังไม่ ชัดเจน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็น อาจมี ข้อจำกัดเรื่องความรู้และประสบการณ์ ทางการศึกษา ไม่มีเวลาให้เพราะมีหน้าที่ อื่นที่ต้องปฏิบัติมาก และไม่เข้าใจบทบาท การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เหตุผล ดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งได้ปฏิบัติงานใน สถานศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษา สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทาง พัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ขึ้น เพื่อ นำเสนอแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมตาม บทบาทหน้าที่ในการบริหารสถานศึกษาซึ่ง จะเป็นแนวทางในการดำเนินการของ สถานศึกษาในการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 เพื่อเป็น ส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาและตอบสนอง

ต่อแนวนโยบายของรัฐในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการแข่งขันในระดับนานาชาติทัดเทียมอารยะประเทศและพร้อมเข้าสู่อาเซียนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 369 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 35 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

1.2.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ปี

การศึกษา 2556 กำหนดขนาดโดยเทียบจากตารางของ เครจซี่ และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. 2553 : 35) และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. 2553 : 35) ได้คณะกรรมการสถานศึกษา 192 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 18 โรงเรียน

1.2.2 สถานศึกษาที่เป็น Best practice จำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนหนองเรือวิทยา อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น โรงเรียนกัลยาณวัตร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และโรงเรียนเมืองสรวงวิทยา อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด มีหลักเกณฑ์ในการเลือกดังนี้ เป็นสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลระดับประเทศ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาระดับประเทศ ดังนี้ โรงเรียนหนองเรือวิทยา อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ได้รับโล่รางวัลจากสมาคมครู และผู้ปกครองแห่งประเทศไทย และได้รับรางวัลโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝัน โรงเรียนกัลยาณวัตร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ได้รับรางวัลโรงเรียนประชาธิปไตยตัวอย่างประจำปี 2552 จากคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ และได้รับรางวัลโรงเรียนพระราชทานโรงเรียนขนาดใหญ่ ปีการศึกษา 2526, ปีการศึกษา 2533, ปีการศึกษา 2541 และ ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนเมืองสรวงวิทยา อำเภอเมืองสรวง

จังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับรางวัลรางวัลโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเหรียญทองจากสำนักนายกรัฐมนตรี ได้รับรางวัลโรงเรียนส่งเสริมประชาธิปไตยดีเด่น และได้รับรางวัลโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝัน

การดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร หลักการแนวคิด ทฤษฎี การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำมาวิเคราะห์ สรุปเป็นกรอบแนวคิด แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์สภาพปัจจุบัน ปัญหา การมีส่วนร่วมตามหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผู้วิจัยนำกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหา โดยผู้เชี่ยวชาญ

จำนวน 5 ท่าน เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาที่ได้จากแบบสอบถามการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนดและสัมภาษณ์สถานศึกษาที่เป็น Best Practice จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนหนองเรือวิทยา อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น โรงเรียนกัลยาณวัตร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และโรงเรียนเมืองสรวงวิทยา อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยเอ็ด เพื่อถอดองค์ความรู้ในการกำหนดแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดย

ขั้นตอนที่ 4 การร่างแนวพัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเขียนคู่มือแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยวิเคราะห์สังเคราะห์ จากการสัมภาษณ์ สถานศึกษาที่เป็น Best Practice เพื่อนำมายกร่าง

แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วม และเขียนคู่มือการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่าน พิจารณาความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงรูปแบบตามผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ เพื่อสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหา และสภาพการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (Likert Rating Scale) โดยการปรับปรุงจากบุญชม ศรีสะอาด (2545 : 101) กำหนดแนวทางตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 12 หน้าที่ จำนวน 72 ข้อ

ระยะที่ 2

แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์สถานภาพของผู้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดแบบสัมภาษณ์ตามแนวทางบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 12 หน้าที่ เน้นในหัวข้อที่มีปัญหามาก

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลแบบสอบถาม

1. การจัดกระทำข้อมูลแบบสอบถามผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 12 หน้าที่ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 103)

2. วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) เป็นรายด้านและรายข้อ แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเปรียบเทียบตาม

เกณฑ์การประเมิน (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 103)

การจัดกระทำข้อมูลแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

การจัดกระทำข้อมูลแบบประเมินความเหมาะสมคู่มือการปฏิบัติงานแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

ผู้วิจัยนำแบบประเมินมาวิเคราะห์ข้อมูล สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

วิเคราะห์แบบประเมินความเหมาะสม โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) เป็นรายชื่อ แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเปรียบเทียบกับ เกณฑ์การประเมิน (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 103) และหาส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อหา ความกระจายของข้อมูล

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษา สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จากผล แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา การมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมตาม บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมี ระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นข้อ 2 ให้ข้อเสนอแนะ และส่งเสริม สนับสนุน ในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่ง เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ข้อ 7 ให้ความเห็น เสนอแนะและให้คำปรึกษา ในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนา การศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ ความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น ข้อ 8 รับผิดชอบ ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะใน การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา และกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ข้อ 9 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับการระดม ทรัพยากรดูแลบำรุงรักษาใช้ และจัดหา

ผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา และ ข้อ 10 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ที่มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.63$) 2) ให้ข้อเสนอแนะ และส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.60$) และ 3) รับทราบ ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา และกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.59$)

วิเคราะห์ปัญหา การมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จากแบบสอบถาม พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่าสภาพปัญหา การมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยภาพรวมมีปัญหายุ่งยากในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับปัญหายุ่งยากในระดับมาก ยกเว้นข้อ 10 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ที่มีระดับปัญหายุ่งยากในระดับมากที่สุด โดย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.53$) 2) รับทราบ ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาและกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับปัญหาของชุมชนและท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.48$) และ 3) ให้ความเห็น เสนอแนะและให้คำปรึกษาในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับปัญหาของชุมชน และท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.47$)

2. แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

จากแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ทั้ง 12 หน้าที่ ผู้วิจัยได้

ทำการศึกษาค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมโดยการสัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อให้ได้แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมที่ครอบคลุมและชัดเจนมากขึ้น สิ่งที่ต้องการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมากที่สุดในแต่ละด้าน อันดับแรกได้แก่ ให้ความเห็นข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องการร่วมพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน การวางแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาสถานศึกษาโดยมีเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน มีการร่วมกันวิเคราะห์วางแผนอันดับต่อมา ต้องการรับทราบ ให้ความเห็น และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ การศึกษา และกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์วางแผนอัตรากำลังของโรงเรียน จัดหาครูผู้สอนให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนและจัดสรรครูผู้สอนให้ตรงกับวิชาเอกให้มากที่สุด และด้านการบริหารทั่วไปควรให้ผู้อำนวยการปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิหรือปราชญ์ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียน เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

โดยใช้วิธีการที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมประชุม การออกเยี่ยมบ้าน การใช้วารสาร เอกสารต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ที่ทันสมัย การให้ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนา หรือ พระภิกษุสงฆ์ เป็นผู้ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนและให้บุคลากรในโรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และ ต้องการให้ความเห็นข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีส่วนร่วมในการเลือกแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษามีความคุ้นเคยและเป็นผู้รู้ในท้องถิ่น เช่น การเลือกสถานประกอบการที่ดีเหมาะสมกับผู้เรียน ใช้ปราชญ์ชาวบ้าน ถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่น แนะนำการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน พัฒนาตามแผนงาน โครงการร่วมกัน ทำให้การพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน สู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษา สภาพปัจจุบัน ปัญหาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีผลการศึกษาที่สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา การมีส่วนร่วมร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ทั้ง 12 หน้าที่ พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับสภาพปัจจุบัน ปัญหา การมีส่วนร่วมร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นข้อ 2 ให้ข้อเสนอแนะและส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ข้อ 7 ให้ความเห็น เสนอแนะและให้คำปรึกษาในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น ข้อ 8 รับผิดชอบ ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาและกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ข้อ 9 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ประสาน

ส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรดูแลบำรุงรักษาใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา และ ข้อ 10 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ที่มีระดับสภาพปัจจุบัน ปัญหา การมีส่วนร่วมร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 อยู่ในระดับมาก โดย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา 2) ให้ข้อเสนอแนะ และส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง และ 3) รับผิดชอบ ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาและกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงส่งผลให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัด

การศึกษาของโรงเรียนอย่างเต็มที่ โรงเรียนต้องให้ความรู้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา เรื่องบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 38 ซึ่งมีสาระสำคัญให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สนับสนุนการจัดบรรยากาศ แหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดระบบประกันคุณภาพและอื่นๆ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Shah (2013 : 85-90) ได้ศึกษาการเรียกร้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน โรงเรียน ได้รับการสนับสนุนอย่างมากในระดับต่าง ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา การเรียกร้องนี้ ได้รับการผลักดันโดย เสรีนิยมใหม่ส่วนใหญ่ ที่ดูแลผู้ปกครองและนักเรียนในโรงเรียนที่พวกเขาสนใจ ในละตินอเมริกา มีความพยายาม ที่จะเสริมสร้างบทบาทของพลเมืองที่ทำงานของรัฐ รวมทั้งการศึกษาเป็นกลไกสำหรับการพิจารณาความเป็นประชาธิปไตยและสิทธิของประชาชน โดยวัตถุประสงค์และหน้าที่ของการศึกษาในระดับประถมศึกษาซึ่งตรวจสอบการปฏิรูปโครงสร้างในการกำกับของโรงเรียน ในโบลิเวีย เวเนซุเอลา มีความเหมาะสมมาก

ขึ้น เพื่อพลเมืองนักแสดง มากกว่าการกระทำของโรงเรียน ของพวกเขาและวิธีการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ นำมาเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนแปลงบทบาทและวัตถุประสงค์ สำหรับโรงเรียนในชุมชนของพวกเขา ความเป็นไปได้ที่เฉพาะเจาะจง และความท้าทายที่ผู้เข้าร่วมเหล่านี้ภายในร่างกายกำกับดูแลต้องเผชิญกับการตั้งอยู่ในวาทกรรม ทางการเมืองที่กว้าง โครงสร้างทางสังคม และประวัติศาสตร์ของสถาบันภายในที่พวกเขาดำเนินการในปี 2006 เมื่อมีการทำงานเชิงประจักษ์สำหรับการดำเนินการในเรื่องนี้

แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

2. จากแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ทั้ง 12 หน้า ที่ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมโดยการสัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อให้ได้แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมที่ครอบคลุมและชัดเจนมากขึ้น สิ่งที่ต้องการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มากที่สุดใน แต่ละ

ด้าน อันดับแรกได้แก่ ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องการร่วมพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน การวางแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาสถานศึกษาโดยมีเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน มีการร่วมกันวิเคราะห์วางแผนอันดับต่อมา ต้องการรับทราบ ให้ความเห็น และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ การศึกษา และกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์วางแผนอัตรากำลังของโรงเรียน จัดหาครูผู้สอนให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนและจัดสรรครูผู้สอนให้ตรงกับวิชาเอกให้มากที่สุด ควรให้ผู้ปกครองหรือกรรมการส่วนท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิหรือปราชญ์ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียน เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้วิธีการที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมประชุม การออกเยี่ยมบ้าน การใช้วารสาร เอกสารต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ที่ทันสมัย การให้ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนาหรือพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนและให้บุคลากรใน

โรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และต้องการ ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีส่วนร่วมในการเลือกแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน เนื่องจาก คณะกรรมการสถานศึกษามีความคุ้นเคย และเป็นผู้รู้ในท้องถิ่น เช่น การเลือกสถานประกอบการที่ดีเหมาะสมกับผู้เรียน ใช้ปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่น แนะนำการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน พัฒนาตามแผนงาน โครงการร่วมกัน ทำให้การพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน สู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Plumb (2011 : 115-116) ได้สำรวจทัศนคติของผู้อำนวยการฝ่ายและคณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้คือ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติของผู้อำนวยการฝ่ายและคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลแถบ รัฐเซาท์ดาร์โกต้า เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสถานศึกษา ด้านกระบวนการสื่อสาร, การตั้งเป้าหมายเฉพาะ และการสร้างกระบวนการตัดสินใจสั่งการเชิงกลยุทธ์ ทั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์

ตัวแปรด้านจำนวนปี, ระดับการศึกษา, อายุ, เพศ, จำนวนนักเรียน, จำนวนบุคลากรประจำการ และผลความก้าวหน้าประจำปี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย โรงเรียนรัฐบาลแถบรัฐเซาท์ดาร์โกต้า 152 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสำรวจทัศนคติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสถานศึกษาแบบประมาณค่า 5 ระดับคะแนน ตามแนว Likert scale ซึ่งได้รับการพัฒนาจากงานวิจัยของ Geisick (2006) ที่มีชื่อว่า “การศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของผู้บริหารฝ่ายและคณะกรรมการสถานศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารฝ่ายและคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลแถบรัฐเซาท์ดาร์โกต้า มีความเห็นพ้องกันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสถานศึกษาด้านกระบวนการสื่อสาร, การตั้งเป้าหมายเฉพาะ และการสร้างกระบวนการตัดสินใจสั่งการเชิงกลยุทธ์ และพบว่า ผู้บริหารฝ่ายมีแนวโน้มสูงว่าน่าจะมีบทบาทและมีส่วนร่วมในคณะทำงานด้านการบริหารงานสถานศึกษามากกว่าคณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งในการมีส่วนร่วมด้านการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้และผลการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนด้วย ในตอนท้ายยังพบว่า ผู้บริหารฝ่ายและคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งมีจำนวนนักเรียนและจำนวนของบุคลากรประจำการ

มากกว่า มีส่วนร่วมในการบริหารงานสถานศึกษามากกว่าผู้อำนวยการฝ่ายและคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งมีจำนวนนักเรียนและจำนวนของบุคลากรประจำการน้อยกว่า

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการศึกษา ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1.1 สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปกำหนดแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาชั้น

พื้นฐาน เพื่อนำแนวทางไปพัฒนาสถานศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะการปรับปรุงพัฒนาการคุณภาพการศึกษาและกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนต่อไป

1.2 สถานศึกษาควรมีการปฏิมนิเทศเกี่ยวกับหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้รับทราบและเข้าใจในหน้าที่ของตนเอง เพื่อจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในสถานศึกษา และปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้องเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาให้เกิดเข้าใจในการบริหารจัดการด้านความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษา ครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยหลาย ๆ
เช่น ปัจจัยด้านครอบครัว ด้านชุมชน ด้าน
สังคมและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม
ร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรศึกษาปัญหาการมีส่วน
ร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มากขึ้น
โดยเฉพาะในด้านการออกระเบียบ
ข้อบังคับต่าง ๆ ในการดำเนินงานของ
สถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ : อรุณ,
รุ่ง แก้วแดง. (2532). แนวความคิดในการปรับปรุงโครงสร้างและระบบบริหารการศึกษาเอกชน.
การศึกษาเอกชน 2 (4) 4-7, 37-39, พฤษภาคม,
สุวิมล ว่องวาณิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย. (2547). การประเมินผลการปฏิรูปการเรียนรู้ตาม
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พหุกรณีศึกษา. เอกสารการประชุมทาง
วิชาการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ วันที่ 19-20 กรกฎาคม 2547,
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย,
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. (2555). รายงานการศึกษาปัญหาการพัฒนา
หลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. กลุ่มงานพัฒนาหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้,
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547) การศึกษานันทิกสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.,
บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุง. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ :
สุวีริยาสาส์น.
บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2553). พื้นฐานการวิจัยการศึกษา ภาควิชาการวิจัยและพัฒนา
การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. พิมพ์ครั้งที่ 6. มหาสารคาม :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Shah, R. A. (2013). *Community Participation in Schooling : Redefined in Bolivarian Venezuela?*. In T. G. Griffiths, Z. Millei (Eds.) *Logics of Socialist Education : Engaging with Crisis, Insecurity and Uncertainty* (pp. 71-85). Dordrecht, Germany: Springer.,